

Аналогічні положення закріплені й в інших статтях Основного закону України. Так, у ч. ч. ст. 32 Конституції України мова ведеться про те, що не допускається збирання, збереження та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визнаних законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Як у зв'язку з цим зазначено в п. 3 рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 № 2-рп/2012, лише фізична особа, якої стосується конфіденційна інформація, відповідно до конституційного та законодавчого регулювання прав особи та збирання, використання та поширення конфіденційної інформації має право вільно, на власний розсуд визнати порядок ознайомлення з нею інших осіб, держави та органів місцевого самоврядування, а також на збереженні її у таємниці [1].

Здавалось би, що на конституційному рівні створені належні умови для забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Проте, практика свідчить про суттєві правові прогалини, суперечності та неузгодженості не тільки між нормами Конституції України та законами і іншими нормативно-правовими актами, що регулюють питання інформаційної діяльності в нашій державі. Мова, у першу чергу, ведеться про захист конфіденційної інформації про особу без її згоди. Зокрема, досить поширеними у сьогоднішні є так звані «журналістські розслідування», які нічого спільного з положеннями законів, що регулюють діяльність журналістів в Україні не мають. Так, тільки у 2019-2020 р. р. у результаті втручання в особисте життя «жертвами» поширення зібраними протиправним шляхом інформації стали декілька депутатів партії «Слуга народу», «Європейської Солідарності» [2] та інших представників влади.

Ще далі з цього приводу пішли правоохоронці, які у 2014-2018 р.р. на засіданні Верховної Ради України у відкритому режимі розсекретили (оприлюднили публічно) інформацію про народних депутатів, яка була предметом слідчої таємниці (одного з видів державної таємниці), що привело до нівелювання (знецінювання) зібраних щодо підозрюваних осіб доказів її вини у кримінальному провадженні [3].

Зазначені та інші факти свідчать про те, що в наявності складна прикладна проблема, яка має бути вирішена, у тому числі й на доктринальному рівні, позаяк взаємовплив та взаємозв'язок інформаційної та національної безпеки є очевидними.

Література

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частини першої, другої статті 32, частини другої, третьої статті 34 Конституції України № 2-рп/2012 від 20 січня 2012 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. «Плівки Деркача»: як Україна знову опинилася в епіцентрі міжнародного скандалу – думки експертів. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.5.ua/polityka/plivky-derkacha-ukraina-znovu-opynulyisia-v-epitsentri-mizhnarodnoho-skandalu-dumky-ekspertiv-221764.html>

3. «Бурштинова справа». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/novyny/burshtynova-sprava>

Маковій В. П.,

доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін ОДУВС

ОКРЕМІ СУДЖЕННЯ ЩОДО ПРОЄКТУ КОНЦЕПЦІЇ ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

На думку Р. О. Стефанчука «Цивільний кодекс – це супермаркет правових можливостей» [1], у той час як з позиції Р. Кабріяка, яка підтримана І. В. Спасибо-Фатеевою, «Немає успішного кодексу без соціальної потреби в ньому» [2]. Обидва вислови заслуговують на увагу та мають відповідне підтвердження. Оскільки Цивільний кодекс виступає фундаментальним нормативно-правовим актом цивільного законодавства, яке ґрунтується на диспозитивному методі правового регулювання, то очевидно слова Руслана Олексійовича є відлунням сучасного розуміння фрази видатного філософа та математика Іммануїла Канта «Свавілля однієї людини закінчується там де починається свавілля іншої». Значення кодифікації у житті суспільства та кожного його члена, підкреслене Р. Кабріяком, піднімається на вершину свого роду піраміди потреб сучасного суспільства у відповідному нормативно-правовому акті вже І. В. Спасибо-Фатеевою. У проєкції думок останньої неможливо не погодитись з назрілою потребою в переосмисленні низки питань нормотворчого удосконалення приватноправової складової національної правової системи, фундуєчим нормативним актом якої є саме Цивільний кодекс.

З огляду на зміст проєкту Концепції оновлення Цивільного кодексу України (надалі – ЦК) пропонується низка перетворень на рівні всіх складових системи цивільного права. Погоджуючись з

поважними членами Робочої групи, хочеться все ж запропонувати деякі міркування з цього приводу та не погодитися з деякими «революційними» підходами, а саме.

1. Загальні положення (Книга перша). У § 1.8. автори пропонують закріплення у ЦК вичерпного переліку організаційно-правових форм юридичних осіб з одночасною відмовою від архаїчних конструкцій юридичних осіб (передусім йдеться про підприємства).

Вважається, що така зарегульованість буде впливати негативно на розвиток бізнесу в Україні і не відповідатиме природі ЦК як базисному нормативному акту приватноправової складової національної правової системи.

2. Особисті немайнові права (Книга друга). У § 2.1 пропонуємо назву глави 22 подати у вигляді «Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи», разом з тим доповнити цю книгу главою 23 з назвою «Особисті немайнові права юридичної особи та держави». Зміст наведених глав наповнити нормами відповідного спрямування.

З метою удосконалення цієї книги ЦК є необхідність у розширенні та законодавчому закріпленні змісту інших особистих немайнових прав фізичної особи, як першого (фізичного), так і другого (соціального) рівнів, які не зазначені у ЦК України. Викладене розширення переліку особистих немайнових прав пов'язано, перш за все, із постійним розвитком будь-якої системи, в тому числі і системи особистих немайнових прав. Відповідно із розвитком усіх сфер життєдіяльності людини сьогодні ті чи інші немайнові права з огляду на певні потреби особи можуть не мати пріоритетного значення, а зі впливом певного часу навпаки можуть набути першочергового.

У § 2.9. автори пропонують можливу легалізацію еутаназії та асистованого самогубства з урахуванням практики ЄСПЛ з паралельним внесенням відповідних змін до Кримінального кодексу України. Однак, моральні принципи українського народу не сприймають самогубство. Релігія теж проти будь якого самогубства, а тим більш законодавчо врегульованого. Теж саме і еутаназія, неважливо чи вона активна чи пасивна – це є вбивство людини.

У § 2.14 слід підтримати положення про закріплення «цифрових прав» особи як різновиду особистих немайнових прав, що створюють можливість реалізації інтересів у сфері діджиталізації. Разом з тим, необхідно звернути увагу на виокремлення у змісті такого права на Інтернет, а також співставлення його з правом на інформацію.

3. Речове право (Книга третя). У § 3.8 слушно відтворено елементи інституту захисту володіння, однак, на нашу думку, вагомим питанням у розрізі цього є виокремлення захисту так званого давнісного володіння, у тому числі з використанням спрощеної процедури розгляду таких справ. У § 3.10 продемонстровано позитивну тенденцію до імплементації положень європейського законодавства щодо поширення набувальної давності як підстави виникнення речового права на володіння, однак така позиція вимагає універсальності по відношенню й до інших речових прав, як-то право користування чужим майном, на прикладі нормативних приписів статті 119 Земельного кодексу України.

У § 3.11 необхідно визначити концепцію розширеного переліку речових прав, що узгоджується з чинним законодавством, а також з огляду на відмову від Господарського кодексу визначити місце у такому переліку таким речовим правам як право повного господарського відання та право оперативного управління. У контексті наведеного потребує узгодження положень даної книги та Книги п'ятої в частині легітиматії ряду речових прав, як-то застава, іпотека, притримання (§ 5.15), а також рента і довічне утримання (§ 3.14), право переважної купівлі земельної ділянки (§ 3.15).

У § 3.17 пропонується передбачити положення про добросусідство, які відображені в цивільних кодексах країн континентальної Європи (Німеччина, Швейцарія тощо). Положення про добросусідство передбачають, що власник земельної ділянки не має права забороняти викиди газів, пару, запахів, диму, сажі, тепла, шуму, вібрації та подібних впливів, які надходять з іншої земельної ділянки, якщо вони не впливають або впливають несуттєво на використання його земельної ділянки. При цьому, за загальним правилом, вплив вважається несуттєвим, якщо не перевищено затверджених актами законодавства та нормативно-встановленими процедурами меж і цільових показників впливів, встановлених та оцінених відповідно до цих положень.

Така норма сприймається таким чином, що фактично права та свободи законослухняних громадян суттєво обмежуються, оскільки за таких умов вони не зможуть захистити свої права та законні інтереси від недобросовісних сусідів. Тим більше у ЦК не повинно існувати оціночних понять, таких як «не впливають» або «впливають несуттєво».

З урахуванням наявного термінологічного підходу до визначення окремих термінів, що склалися у міжнародному праві та історичній ретроспективі, в межах цієї книги видається доцільним у розділі «Нові розділи та конструкції» використовувати поняття «трастовий фонд» замість «фідуціарний фонд» у тавтологічному застосуванні.

4. Право інтелектуальної власності (Книга четверта). Пункт перший основних напрямів вдосконалення цієї книги викласти в редакції: «(1) внесення змін до ЦК України, спрямованих на

імplementацію Угоди про асоціацію, адаптацію законодавства України до законодавства ЄС», доповнивши пунктом п'ятим такого змісту: «оновлення спеціального законодавства шляхом приведення його у відповідність до ЦК України, а також з урахуванням вимог, викладених у попередніх пунктах». У § 4.4 при розгляді питання адаптації правових режимів охорони комерційної таємниці та ноу-хау до законодавства ЄС у співвідношенні до змісту § 1.13 звернути увагу на ширше розуміння сутності комерційна таємниці у порівнянні з ноу-хау у контексті їх соціально-правової природи та сфери застосування.

5. Зобов'язальне право (Книга п'ята). У § 5.31 з огляду на пропозиції щодо зосередження уваги у межах Книги п'ятої не тільки на договорі, а й на всіх (принаймні більшості) підставах виникнення зобов'язань, їх особливостях виникнення як юридичних фактів, а також, враховуючи відсутність у вітчизняному законодавстві правової норми, яка надавала б початку переговорного процесу значення юридичного факту, вважаємо за можливе використовувати, зокрема, конструкцію попереднього договору про процедуру переговорів і, відповідно, внести в ЦК України додаткову статтю, яка б визначала «Попередній договір про проведення процедури переговорів», що передбачатиме порядок ведення переговорів та основні зобов'язання сторін, які останні встановлюють на власний розсуд. Із подальшим встановленням відповідальності відповідно до чинного законодавства у разі порушення сторонами (однією зі сторін) закріпленої процедури ведення переговорів.

У § 5.37 розглянути можливість викладення загальних положень про недоговорні зобов'язання, що відповідатиме побудові ЦК за пандектною системою, як-то має місце у країнах ЄС.

6. Спадкове право (Книга шоста). У § 6.2 за наслідками дослідження інституту заповіту з умовою, встановлено, що застереження про те, що умова, визначена в заповіті, повинна існувати на час відкриття спадщини обмежує свободу заповіту та не відповідає повною мірою інтересам спадкоємців. У зв'язку з цим, пропонується встановити, що умова, визначена в заповіті, повинна настати протягом строку, встановленого для прийняття спадщини. Разом з тим, пропонуємо сприймати умову, що визначена в такому заповіті, якщо вона настає протягом строку, встановленого для такої умови, або особисто заповідачем з використанням сутності розумного строку. У § 6.11 з приводу уточнення норм, що стосуються спадкування за законом, також розглянути питання щодо розміру обов'язкової частки, де доцільно виокремити частку одного з подружжя, як обов'язкову у випадку, коли особи перебували в зареєстрованому шлюбі (при умові тривалого перебування в шлюбі, зокрема не менше 10 років).

7. Не зовсім впевнено члени Робочої групи аргументують необхідність внесення до ЦК книги сьомої «СІМЕЙНЕ ПРАВО». Вочевидь, Сімейний кодекс України повинен існувати окремо, так як він регулює досить великий масив сімейних відносин, що мають низку властивих їм рис у порівнянні з класичним предметом цивільного права. Включення наведених норм до ЦК матиме наслідком його надмірне перевантаження та змішування предмету правового регулювання.

Наведене визначає окремі вектори подальших досліджень питання рекодифікації цивільного законодавства під кутом зору колективу авторів відповідної проєкту Концепції.

Література

1. Стефанчук Р. Цивільний кодекс – це супермаркет правових можливостей. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3179079-ruslan-stefanchuk-civilnij-kodeks-ce-supermarket-pravovih-mozlivostej.html> (дата звернення: 15.03.2021).

2. Спасибо-Фатєєва І. В. З приводу концепції щодо модернізації Цивільного кодексу України (рекодифікації). Судебно-юридическая газета. <https://sud.ua/ru/news/blog/157375-z-privodu-kontseptsiyi-schodo-modernizatsiyi-tsivilnogo-kodeksu-ukrayini-rekodifikatsiyi> (дата звернення: 15.03.2021).

Микитюк Д. О.,

*курсант 301 навчальної групи Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС
Науковий керівник: Данченко К. М., доцент кафедри публічного та приватного права
Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Забезпечення працівників поліції гідними умовами праці є одним із провідних завдань держави. Соціальний захист працівників поліції удосконалюється разом із реформуванням всієї системи центральних органів виконавчої влади та на сучасному етапі розвитку держави потребує детального вивчення даної проблематики, яка наразі ще не досягла досконалості.